

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink.

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr C. Bouma, 's-Gravenhage; Dr K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr F. W. Groshede, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr A. Ringnalda, Ermelo; Dr J. C. Rullmann, Wassenaar; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijs, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Stukken voor de Redactie zende men aan den secretaris der Redactie:

Dr C. TAZELAAR, 2e Const. Huygensstr. 77, Amsterdam.

Drukkers-Uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f 2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f 7.50 en voor Ned.-Indië f 6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. p. regel. — Losse nummers f 0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: Abraham Kuyper en de theologie van het Hollandse Neocalvinisme. IV. — Uit de Schrift: Opvoeding. (I Sam. 17:23). — Kerkelijk Leven: Persoonlijk woord. Nieuwe fantasieën. De voorgestelde Gezangen. I. — Uit het Pol. en Soc. Leven: Het kapitaal en ons dagelijksch brood. I. — Pop. Wet. Schetsen: De nieuwe organisatie van het Roomsche Jeugtwerk. II. — Uit de Historie: De Gezangenkwestie. — Perschoonw. — Boekbespreking. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

Abraham Kuyper en de theologie van het Hollandse Neocalvinisme.

IV.

In de lezing, die Dr Haitjema in 1931 hield voor de studenten aan de Universiteit te Bonn, noemt hij zich „een tegenstander van Kuyper“¹⁾. Dit geldt in nauwen samenhang met zijn bezwaren tegen Dr Kuyper als cultuurphilosoof vooral ten opzichte van diens beschouwingen over de wedergeboorte en over de Heilige Schrift. Allereerst de wedergeboorte. Dr H. ziet Kuypers leer der wedergeboorte als een fundamentele fout van zijn theologie²⁾. De visie van Dr Haitjema staat in verband met zijn kijk op de ontwikkeling der Gereformeerde theologie na Calvijn. De 17e eeuw is z.i. getuige geweest van verstarring en veruitwendiging der Gereformeerde theologie en reeds de synode te Dordrecht (1618-1619) was van de inzinking van het geloofsleven een weerspiegeling. Want de prediking van de rechtvaardigmaking door het geloof alleen dreigde op den achtergrond te geraken. Een accentverschuiving had plaats naar den vromen mensch, die in het middelpunt der theologische overpeinzingen kwam te staan en zichtbaar wordt dat volgens Dr Haitjema daarin, dat men de verhouding van wedergeboorte en geloof steeds meer (anders dan in de 16e eeuw) zoo ging zien, dat wedergeboorte vóór geloof komt in plaats van geloof vóór wedergeboorte. Dat was het individualisme, dat sindsdien zulk een groote plaats kreeg in de Gereformeerde theologie en dat na Dordrecht o.a. tot uiting kwam in „de beschroomde erkenning van de autonomie der plaatselijke kerk bij Voetius“. En Dr Haitjema roept uit: „Wat heeft deze accentverschuiving naar den gepredesteerden, wedergeboren en uit loutere genade nu vromen mensch toe al niet nagewerkt in de geschiedenis onzer Gereformeerde theologie!“³⁾

En hij die individualistisch omgebogen Gereformeerde theologie nu heeft Dr Kuyper zich aangesloten! Niet bij Calvijn, maar bij de theologie der 17e eeuw. En zoo werkt de accentverschuiving, die in de 17e eeuw openbaar wordt, ook bij hem na.

Hij sloot zich daarbij aan, omdat hij die theologie noodig had om zijn ideaal van de cultuurherkenning van West-Europa te kunnen handhaven! De individuele wedergeboren mensch, dat is de cel, waaruit alles kan worden opgebouwd. Dr Kuyper is weliswaar gekant tegen het humanisme, maar dat heeft hem toch niet belet zich te gaan bewegen op den weg van een eigenaardigen vorm van humanisme, n.l. het humanisme van de wedergeboren persoonlijkheid, het humanisme van den positieven opbouw, zij het ook met als achtergrond het Woord van Gods genade en Dr Haitjema heeft dezen vorm van humanisme eens aangeduid als worteldwaling van het Nieuw-Calvinisme⁴⁾.

Dat individualisme nu van den wedergeboren mensch heeft in Dr Kuypers theologie een funesten

invloed uitgeoefend. Die invloed is o.a. zichtbaar in zijn kerkbeschouwing, want de kerk wordt gedacht als opgebouwd uit wedergeboren enkelingen, die vrijwillig zich met elkaar verbinden⁵⁾, (terwijl de autonome plaatselijke kerken zich vrijwillig verbinden op grond van een accoord van kerkelijke gemeenschap. Dat is het humanisme van den wedergeboren mensch in de Nieuwcalvinistische kerkpolitiek!⁶⁾

De achtergrond van dat alles is immers het uitgaan van den wedergeboren mensch, die door die wedergeboorte anders is geworden, die het nieuwe leven in kiem bezit en daarom als cel in een nieuwe cellenbouw kan fungeren. Leerde niet reeds de Dordtsche synode een „instorting van nieuwe hoedanigheden in den wil“ en werd daardoor de vernieuwde mensch niet een positief gegeven, waarmee „gewerkt“ kon worden en heeft Dr Kuyper geheel in diezelfde lijn niet zijn wedergeboortebegrip ten grondslag gelegd aan zijn wetenschapsteorie, door als consequentie van het feit der wedergeboorte te spreken van tweeërlei menschen en van tweeërlei wetenschap? En geraakte daardoor niet de rechtvaardiging door het geloof alleen, zoo niet geheel uit zicht, dan toch meermaals bedenkelijk ver op den achtergrond?

Voordat we ons van deze vragen rekenschap geven, wijzen we er op, dat Dr Haitjema zich enkele malen heeft uitgesproken over de verhouding tusschen Dr Kuyper en Dr Bavinck. Hij ziet tusschen deze theologen enkele niet onbelangrijke verschillen. Hij is b.v. van oordeel, dat Bavinck niet geneigd was, „de theocratie van Genève zoo principieel los te laten als Kuyper“⁷⁾, waardoor hij jaren lang „het theologisch geweten voor Kuyper“ is geweest. Hij ziet voorts een verschil in hun waardeering voor de Heilige Schrift⁸⁾ (waarover we nog zullen handelen). Maar op het punt van de leer der wedergeboorte moet Dr Haitjema toestemmen, dat Bavinck in de ontwikkeling der 17e eeuwse theologie inzake wedergeboorte en geloof „enkel verdere ontwikkeling en nauwkeurigere distinctie in de Geref. theologie“ zag, „goeddeels verklaarbaar uit de noodzaak van den afweer der Remonstrantsche dwalingen“⁹⁾. De vraag blijft hier dus wel te klemmen voor geheel het „Nieuw-Calvinisme“.

Allereerst moet worden gezegd, dat de kritiek, die hier wordt uitgebracht, sterk onder den invloed staat van de gedachten van Kohlbrugge en van de dialectische theologie met name van Karl Barth. Het is bekend, dat sinds vele jaren Dr Haitjema groote sympathie koestert voor de theologie van Barth en voor het luisteren naar diens boodschap in ons vaderland een vurig pleidooi houdt¹⁰⁾. Weliswaar is Dr H. geenszins een slaafsch navolger van Barth en we zullen hierop bij zijn behandeling van het Schriftprobleem nog kunnen wijzen, maar inzake het onderwerp, dat ons nu bezighoudt, treffen we telkens een soortgelijke kritiek aan, als ons uit de werken van Barth telkens weer tegenkomt. Voor de Duitse studenten, die aan Barth's probleemstellingen gewend zijn, concludeert Dr Haitjema uit de beschouwingen van Kuyper, dat de mensch als wedergeborene kan gaan vragen, wat hij in z'n innerlijk als kenmerken van het nieuwe leven bezit¹¹⁾ en dat het dan dus

niet meer noodig is, alleen door geloof zalig te worden. Bij Dr Kuypers zienswijze kan men de positie van den toeschouwer gaan innemen (want de mensch is een andere geworden) en de afhankelijkheid van het Woord Gods wordt in beginsel opgegeven, want er is een directe werking van den Heiligen Geest op het innerlijk van den mensch uitgegaan. De onverbreekbare verhouding tusschen Woord Gods en geloof komt daardoor in het denken te staan. Er is immers voor Dr Kuyper nog iets diepers, n.l. de verhouding tusschen den Heiligen Geest en den vóórbewusten zieleground van den mensch¹²⁾. Het Woord en het Openbaringsgetuigenis hebben slechts betekenis voor het bewustzijn van den mensch. Het zijn van den mensch wordt los en onafhankelijk van het Woord direct „bewerkt“, „omgezet“ door den Heiligen Geest.

In dit licht moet ook gezien worden de kritiek op de Dordtsche synode, die het eerste symptoom zou zijn van de inzinking. De ingestorte hoedanigheden in den wil in de artikelen tegen de remonstranten herinneren op bodenklijke wijze aan de Roomsche leer der ingestorte genade en de vaste grondslag van de rechtvaardigmaking door geloof alleen wankelt. Dr Haitjema voelt zich hier eensgezind met Kohlbrugge¹³⁾ in diens oordeel over de Dordtsche synode en het staat voor hem vast, dat deze afbuiging heel veel uit later tijd verklaart. De vraag, die hier aan de orde is, is deze, of hier werkelijk een accentverschuiving in de richting van den vromen mensch aanwezig is. Het eigenaardige verschijnsel doet zich voor, dat Dr Haitjema als de bedoeling der synode erkent „om dan toch vooral niets bij den mensch over te laten, ook niet de allereerste aanvang des geloofs“ en hij ziet daarin zelfs „een Augustinaansche waarheid, die stellig gehandhaafd moest worden tegenover Arminius en de zijnen“. En toch is de synode een symptoom van inzinking. Want de band tusschen wedergeboorte en Woord Gods is losser gemaakt, wat dan weer in de latere Gereformeerde theologie en met name in het Nieuw-Calvinisme als normaal-Calvinistisch is gesanctioneerd.

Het probleem, dat hier aan de orde is, is dat van de verhouding tusschen Woord en Geest, een vraagstuk, dat sedert de Hervorming aan de orde gebleven is tot in onze dagen en zoowel Dr Kuyper als Dr Bavinck hebben hier uitgesproken gedaan, die licht werpen ook op hun wedergeboortebeschouwing. Gewezen kan b.v. op het gedeelte van Bavincks dogmatiek over „Het Woord als genademiddel“. Hij wijst hier op het feit, dat het Woord Gods niet altijd dezelfde werking doet. Dat Woord is goed en wijs en heilig, maar — zoo voegt hij hieraan toe — „opdat het zaad des Woords goede vruchten drage, moet het in een weltoebereide aarde vallen. Ook de akker moet voor de ontvangst van het zaad worden gereed gemaakt. Deze subjectieve werkzaamheid des Heiligen Geestes moet dus bij het objectieve Woord bijkomen“¹⁴⁾. Die werkzaamheid is volgens Bavinck niet in het Woord besloten; is niet een werkzaamheid door het Woord heen, maar met het Woord, een openen van het hart. En toch verzet hij zich met klem tegen de eventuele kritiek, dat zóó de Geest van het Woord wordt losgemaakt, want „de Heilige Geest volgt Christus dus in zijn gang door de historie; Hij bindt zich aan het woord van Christus en werkt alleen in den naam en naar 't bevel van Christus“.

We zien dus, dat zoowel Dr Haitjema als Dr Bavinck pleiten voor een onlosmakelijken band tusschen Woord en Geest. Maar hun pleidooi is verschillend. Want Dr Haitjema is van oordeel, dat die band wordt losgemaakt bij een zienswijze als van Dr Bavinck in zijn dogmatiek. Maar het ligt voor de hand, voor welke moeilijkheden Dr Haitjema dan geplaatst wordt. Wanneer hij tegen de beschouwingen van Dr Kuyper het bezwaar in-

¹⁾ Zwischen den Zeiten, 1931, pag. 353.

²⁾ Idem 352.

³⁾ Haitjema, De Gereformeerde Theologie in Nederland, Vox Theol., 1931, pag. 73.

⁴⁾ In een artikel van Dr Haitjema over „Bodenklijke Calvinistische interpretatie“, vgl. K. Schilder in De Reformatie, 10e jaargang, nr. 31-32.

⁵⁾ Vgl. Haitjema, Gebondenheid en vrijheid in een belijdende kerk, pag. 31-32, waar Dr H. 't verband legt met een belijdende kerk en met de aanvaarding van de geloofsbelijdenis als een soort eenheidswet. „Wie zal onder de huidige Nieuw-Calvinisten, die theologen van Amsterdam en Kampen, hen tellen, die precies zoo redeneeren over de handhaving der belijdenis in de Kerk van Christus?“

⁶⁾ Zwischen den Zeiten, 1931, pag. 352.

⁷⁾ Vox Theol., 1931, pag. 76.

⁸⁾ Haitjema, Het Woord Gods in de moderne cultuur, pag. 105 en 109.

⁹⁾ Vox Theol., 1931, pag. 72.

¹⁰⁾ Onder invloed van Barth wil Haitjema zelfs „boven Hoedemaker uitgaan“, omdat deze z.i. „veel te veel realistisch-beschouwend theoloog bleef“ (Vox Theol., 1931, pag. 77).

¹¹⁾ Zwischen den Zeiten, 1931, pag. 347.

¹²⁾ Idem pag. 346.

¹³⁾ Het oordeel van Kohlbrugge over de Dordtsche synode is bekend. Zie zijn brief aan van Heumen bij Lonkhuyzen, H. F. Kohlbrugge en zijn prediking, 1905, pag. 24 van de Bijlagen.

¹⁴⁾ Geref. Dogmatiek, IV, pag. 504.

brenkt, dat het Woord en het Openbaringsgetuigenis niet primair met het zijn van den mensch te maken hebben, dan mag hem de vraag worden gesteld, of hij wel ontkomen kan aan de door de Gereformeerde theologie steeds verworpen opvatting, dat de Heilige Geest werkt door het Woord (per verbum) als een „magische kracht, die in het Woord was gelegd“ (Bavinck)? We weten wel, dat Dr Haitjema deze laatste aanduiding zal verwerpen en ons zal verwijzen naar den „spreken-den God“ (Deus loquens), maar we blijven deze vraag niettemin zoo stellen, omdat — om dit ééne te noemen — predikers menschen blijven.

Nu is zeker met het constateeren van dit verschil nog niet uitgemakkt, dat dus de kritiek van Dr Haitjema op Kuiper, Bavinck en de Dordtsche synode onjuist is. Alleen moet wel worden gezegd, dat hij tot nu toe de kritiek juist op dit centrale punt nog niet uitvoerig en breed heeft gefundeerd. Het is o.i. te betreuren, dat de kritiek van Dr Haitjema nog te veel aphoristisch is geweest. Ook zijn artikel in „Zwischen den Zeiten“ raakt sommige fundamentele vragen slechts terloops aan. Het oordeel over de afbuiging van de Dordtsche synode wordt bijna als iets evidents geponeerd, evenals Dr Woldendorp meende zijn kritiek op de canones van Dordrecht te kunnen staven met een beroep op een citaat van Bavinck, dat de Reformatie de Roomsche leer van de ingestorte genade verwierp¹³⁾. Ook Dr Haitjema beweegt zich in deze lijn. De instorting van nieuwe hoedanigheden in den wil wordt „min of meer Roomsche geleerd, als klomp er iets na van het begrip der gratia infusa“ (ingestorte genade). „Min of meer Roomsche“.

„Als klomp er iets na“. Is deze vage aanduiding er wellicht een bewijs van, dat Dr Haitjema zelf gevoelt dat hier toch werkelijk meer gecompliceerde vragen aan de orde zijn? Hij zal ons misschien verwijzen naar Bavinck, Geref. Dogmatiek, deel IV, pag. 267, waar we lezen: „Rome's leer van de gratia infusa (ingestorte genade) of justitia infusa (ingestorte gerechtigheid) is op zichzelf niet onjuist; alleen is verkeerd, dat zij de ingestorte gerechtigheid tot den grond der vergeving maakt en de religie dus bouwt op den grondslag der zedelijkheid. Maar de geloovigen worden de gerechtigheid van Christus wel waarlijk ook door instorting deelachtig“. Maar wanneer dan met dit citaat het „min of meer Roomsche“ van Dr Haitjema wordt geconfronteerd, dan mag toch gewezen worden op de mogelijkheid om de gedachten van het „Neocalvinisme“ nog anders te verstaan dan als een humanisme van den wedergeboren mensch, als een cellenbouw vanuit de individuele (wedergeboren) cel, als een „doorredeneeren vanuit een individueelpsychische palingenesis (wedergeboorte), waardoor de rechtvaardigmaking door het geloof in beginsel zou worden opgeheven. Het is o.i. één van de meest ernstige fouten van Dr Haitjema, dat hij de wedergeboortebescheouwing van het „Neocalvinisme“ steeds consequent deïstisch heeft geïnterpreteerd. Zoo alleen is zijn kritiek op Kuipers „humanisme“ verklaarbaar¹⁴⁾. Zoo alleen kan duidelijk worden, hetgeen Dr Haitjema van Dr Kuiper zegt, dat hij zich aansloot bij de 17e eeuwse theologie om aan zijn kultuurherkersteningsideaal getrouw te kunnen blijven. Maar dat deze deïstische interpretatie de juiste is, is o.i. met de feiten in strijd en is door Dr Haitjema nergens aangetoond. Wanneer hij dat bewijs uit de werken van Dr Kuiper en Dr Bavinck zou willen leveren, mag van hem gevraagd worden, dat hij ten volle recht doe aan de plaats, die de beteekenis van het voortgaand werk des Geestes in hun theologie heeft gekregen, niet los van, maar in onlosmakelijk verband met hun leer der wedergeboorte¹⁵⁾.

De verschillen, die voor Dr Haitjema's besef den weg naar de „neocalvinistische“ theologie versperren, zullen blijven, zoolang Dr Haitjema zijn Woord-bescheouwing handhaaft en zoolang hij de magische kracht van het Woord Gods, dat voor hem primair (actueel) het gepredikte Woord is, poogt te rijmen met de Gereformeerde theologie. Zoolang zal hij Dr Kuiper wel blijven verwijten, dat hij ten onrechte het stadium van de prediking des Woords in zijn dogmatische bezinning verwaarloost en hem

een individualist en spiritualist blijven noemen. Het is noodig, zegt Haitjema, het tegenwoordige Hollandsche Neocalvinisme voortdurend tot Calvin terug te roepen. Dat dit werkelijk een naar Calvin terugroepen is geweest, is ons tot nog toe niet duidelijk geworden¹⁶⁾. We gelooven, dat daar meer voor noodig is.

¹³⁾ In verband met de door Dr Haitjema gememoreerde verhouding tusschen geloof en wedergeboorte, heeft Dr L. v. d. Zanden in de „Gron. Kerkbode“ (zie Perschoon Reform., 11e jrg., pag. 378) terecht gewezen op een woord van Calvin in diens Institutie, (zie vertaling Dr Sizoo, Deel 3, pag. 390), waarin Calvin zegt, dat de apostel, wanneer hij het gehoor tot het beginsel des geloofs maakt, slechts het gewone beleid en beheer beschrijft, dat Hij bij het roepen der zinnen pleegt in acht te nemen, maar Hem geen voortdurenden regel stelt en Calvin spreekt dan van „de innerlijke verlichting des Geestes, zonder tusschenkomst der prediking“. Het gaat er niet om de kwestie op te lossen met één Calvinistaat, maar wel blijkt hier, dat het terugroepen naar Calvin, waarvan Dr H. gewaagt, niet zulk een gemakkelijke bezigheid is. Vgl. nog H. Bavinck, Koeping en Wedergeboorte, 1903, pag. 79 en Kuiper, Het Werk van den Heiligen Geest, pag. 407 v.v.

G. C. BERKOUWER.

UIT DE SCHRIFT

Opvoeding.

Toen David met zijne broeders sprak, ziet, zoo kwam de kampvechter op; zijn naam was Goliath, de Filistijn van Gath, en hij sprak achtereenvolgens die woorden; en David hoorde ze.

1 Samuël 17:23.

Goliath's verschijning is een middel in de hand Gods geweest om David op te voeden tot koning.

Na zijn zalving was, in de stilte der bergweiden, onder inwerking van den Geest des Heeren, bij David het geloof en de heilige bezieling gewassen. De kracht van zijne zalving had zich voortgezet. Het koninklijke was in hem geboren en gegroeid; het wachtte slechts op den van God beschikten tijd om aan den dag te treden.

En die tijd komt.

Het is in den strijd tusschen Israël en de Filistijnen. Schijnbaar toevallig verschijnt David in het leger, door zijn vader gezonden om naar den welstand van zijne broeders te vragen. Doch inderdaad is het de Geest Gods, de Geest van den Christus in David, die hem drijft. En daar komt het oogenblik, waarin de koninklijke ijver voor den Naam des Heeren in hem ontvlamt, en de koninklijke opoffering voor zijn volk in hem rijpt.

Want wanneer is het, dat David naar voren treedt?

Het is, als Goliath uitgaat om den Heere te lasteren. Niet om Sauls beloften, maar omdat de glans van Gods Naam in het geding is, — daarom zal David strijden.

De Heere heeft het zelf zoo geleid. Hij heeft David daar gebracht, en hem de vloektaal van den verwaten Filistijn doen hooren, opdat in zijne ziel de heilige verontwaardiging zou gewekt worden, en de heldenmoed voor den Heere zou doorbreken. Goliath is een instrument in Gods hand om in David den strijder voor Gods eer wakker te roepen en te doen uitreden. Juist in zijne vijandschap tegen God moet Goliath dienen om den koning van Israël op te voeden, die later der Filistijnen macht zal knakken.

Met deze gedachte zijn wij midden in den heiligen strijd, waarin elke Christen betrokken wordt. Immers is hij tot koning gezalfd, om met eene vrije en goede consciëntie in dit leven tegen de zonde en den duivel te strijden. En tot dit koningschap voedt de Heere de zijnen op. Ook door hen tegenover de zonde te plaatsen. De zonde, — hoewel tegen God gericht, — is een middel in Zijne hand om ons als heilige strijders te doen uitkomen. Overal en telkens weer voert de Heere ons tegenover den hoon, Zijn Naam aangedaan, teneinde bij ons de edelste verontwaardiging en de keuze voor Zijne eer te verwekken, en ons op te voeden voor ons koninklijk ambt.

Wij mogen deze bedoeling, hoewel van verre en met eerbied, ook in onzen grooten Koning zelven zien. In Christus moest ook het Koningsambt tot ontwikkeling en rijpheid komen. En dat doet de Heilige Geest als Hij Jezus in de woestijn leidt, om verzocht te worden van den duivel. Christus wordt den waren Goliath tegemoet gedreven, opdat ook in Hem, — immers, als Zoon van David, waarachtig mensch, — het strijdend Koningschap zou opkomen.

De Schrift geeft ons derhalve hier een eigenaardigen blik op den geestelijken strijd van het Koninkrijk Gods, en van hen die in dat Koninkrijk leven. De zonde, de onteering en miskenning van God, — het wordt ons alles geboden als aanleiding en prikkel om er tegen op te komen. Zoals de ellende in de wereld er niet moest zijn, maar, — nu ze er is, — door God gebruikt wordt om de deugden van barmhartigheid en liefde bij ons op te wekken; — zoo behoorde de zonde er niet te zijn, maar, nu ze er niettemin is, laat God haar optreden als een Goliath voor David, als

een kwade macht tegenover ons, opdat wij als strijders des Heeren tegen haar zouden uitkomen.

En die macht zien we overal. Ze is in ons binnenste en ze is buiten ons. Op elk levensgebied bedreigt ze de vlakke van deze aarde als de macht van duivel en zonde en leugen, om den Naam en het recht en de eer onzes Gods te wederstaan. Soms groot, gelijk in den mond van Goliath; soms verfynd en verholen en nauwelijks te onderkennen; maar altijd roept de Heere door het verschijnen van het kwaad ons op, om er tegen te strijden in ons koninklijk ambt onder Christus.

Het zwaárst is die kamp in ons eigen hart. Want daar is het de strijd tegen onszelven. En niet alleen willen wij onszelven sparen, maar wij zijn ook zoo blind voor de onheilige machten, die in ons eigen binnenste optreden. Ach, diezelfde menschen, die zoo fier tegen de wereld rondom strijden, — hoe weinig koninklijk zijn ze vaak tegenover zichzelf. En hoezeer hebben wij noodig, dat de Heilige Geest ons den Goliath aanwijst van ons eigen verdorven ik, en ons tegen dien reus de strijdvlakte indrijft. Daarom, — zullen wij koningen zijn, dan hebben wij „ontdekking“ noodig, en steeds dieper gaande ontdekking. Wij moeten, als David, den vijand Gods zien en zijne woorden hooren. De Heere wijst ons de zonde aan als gelegenheid en aanleiding tot de worsteling er tegen. Hij wil het koningschap in ons ontwikkelen; daarom opent Hij onze oogen voor onze booze neigingen, onze eigenwilligheid, zelfliefdheid en hoogmoed; en Hij wil, dat wij als strijders Gods daartegen zullen ingaan.

Zoo voedt Hij ons op tot een koninklijk priestertdom.

Wel is het dan een Goliath, dien we ontmoeten; en die, hoe dichter ons oog hem nadert, des te meer ons ontzet door zijne kracht en wapenrusting. En wij zijn van onszelven al zoo zwak, dat wij niet een oogenblik kunnen bestaan. Maar dan moet juist daardoor het koninklijke in ons groeien door de geloofsgemeenschap met Christus, en het vorstelijk woord van David onze kracht zijn: — „Ik kom tot u in den naam des Heeren der heirscharen“.

U.

v. A.

KERKELUK LEVEN

Persoonlijk woord.

Het zij mij vergund, langs dezen weg mijn dank uit te spreken, allereerst aan mijn mederedacteuren, voor de vriendelijke wijze, waarop zij verleden week mij „in eigen huis“ hebben be- en aangesproken, en niet minder voor de moeite die zij zich getroost hebben, om de zaken van „De Reformatie“ en de redactionele correspondentie te voeren ook in zooverre mijn tijdelijke afwezigheid daarvoor arbeidsverzwaring schiep. Ook den Heer Uitgever moge ik in deze dankbetuiging betrekken. Voorts moge ik, zonder in veelheid van woorden te vallen, aan allen, die mij in deze dagen op eenigerlei wijze van hun belangstelling blijk gaven, daarvoor mijn groote erkentelijkheid betuigen. Er zijn in die brieven dingen gezegd, die mij grooter blijdschap gaven dan een promotie zelf ooit doen kan. Ze gaven een gevoel van gemeenschap, en dan van kerk-gemeenschap, dat rijker is dan menig ander.

In de pers, en ook in correspondentie is ter sprake gekomen de vraag, waarom het buitenland voor het afloopen van den laatsten academischen weg door mij gekozen is. De ons allen bekende Waker-redacteur, die zich te moeilijk met interne en te gemakkelijk met externe aangelegenheden bemoeit, heeft „ontdekt“, dat achter gevallen als het mijne de „opleidings-strijd“ zou zitten. Ik kan over zulk een conjectuur mijn schouders ophalen; verder breng ik het dezen keer heusch niet. Overigens is het mij niet duidelijk, waarom thans publiek besproken wordt, wat lang vóór dezen ook door anderen, ook door een familielid van ten nauwste bij de V. U. betrokkenen, zonder perscommentaren geschied is; verder kan ik over deze aangelegenheid niet in bijzonderheden treden; aan enkele hoogleraren der V. U. heb ik reeds lang geleden precies gezegd, welke persoonlijke redenen ik voor mijn keuze had. Zij zullen weten, dat ik over die zaak in 'openbaar niets zeggen kan. En tevens, dat deze aangelegenheid niets te maken heeft met eenige kwestie van principe of zoo. Al wat ten deze gefantaseerd wordt, is geen duit meer waard, dan enkele andere booze fantasieën, waaraan enkele onwaarheidsprekers hun blijkbaar niet overbezette tijd vermorst hebben.

K. S.

Nieuwe fantasieën.

In het jongste artikel van den hoogleraar Dr H. Visscher, komen inzake zijn bekende kritiek op de Gereformeerde Kerken nieuwe fantasieën het woord nemen (men herinnere zich wat over de N.C.S.V. gezegd is, zie verleden week). We lezen:

Het is een zeer merkwaardig verschijnsel, dat het afscheidingsproces, in 1834 begonnen, in 1886 hernieuwd en in 1892 in ééne heiding saamgevoeld, in de laatste dertig jaren geheel andere wegen volgt. Wie

zich van vele jaren De enkel geheel akerheid meerde meerde meertje kunnen door. D.

Dit moe van den h de oogen i verlaten li Kerken te formeerde „Gereform heeten nu gaan „meerde K zegt de l vank dien met crém Maar m

Ik heb een groot Gereform het kerk van de z althans w der Geref geen ged klaringen formeerde is (in vee sprake, al Prof. V. grond va kerkformi veel mee Gereform Visscher nemen w wijzen ku zijds (wa vermorse Maar b Toegege de Herv denken, dit? Is d die deze groepeer vingen, Prof. Vis ment wo en waan Laat o hoe wij Ver l leeraar heeft ero de Chr-trekken

Dat Di den gees even we ders val zijn groe door de maar do tot de d groepeer danks zijds, he gemaakt l u k k i meer is.

Ik lee teer een in een doxistie waarvoo we daar gevond nuchter wonder, zij door uitgedro gaan op gevin te m al ven“) w naans

Bond. I maar d wortel g telijke s als ook ting, is niet alle bij. . . wonder, zijn, en ders va Prof. V steeds trekken Chr. G ten" die de langs kenmer krampe derlan gelooft wordt, lijk de volkw waarb gewoo niet p